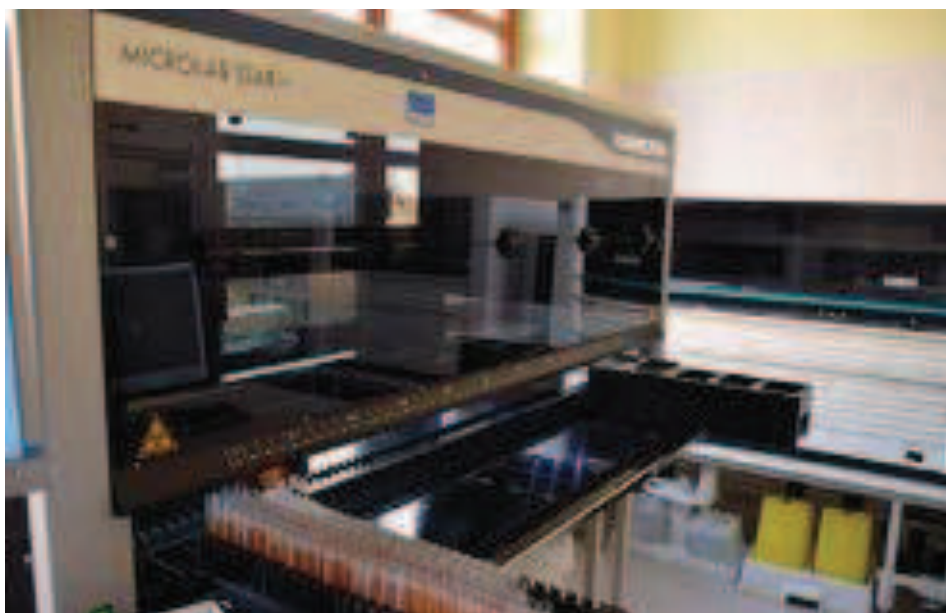

S každým nově zapsaným dobrovolníkem do Českého národního registru dárců kostní dřeně narůstá nemocným šance na život a uzdravení

Každoročně onemocní v Česku stovky dospělých, i malých dětí, chorobami krvetvorby, které velmi vážně ohrožují jejich životy. Leukémie, zhoubné nádory krvetvorby, těžké útlumy krvetvorby nebo imunity...

Moderní léčebné postupy sice mohou zlepšit stav nemocných, často to však bývá pouze dočasné. Když tyto metody nestačí, bývá pro těžce nemocné jedinou nadějí na uzdravení a návrat ke kvalitnímu životu transplantace krvetvorných buněk (kostní dřeně) od vhodného zdravého dárce, tedy osoby, jejíž dřeň se s nemocným shoduje v mimořádně složitém systému transplantačních, tzv. HLA znaků. Tyto transplantační znaky jsou dědičné, proto se vhodný dárce nejdříve hledá mezi pokrevními příbuznými, v první řadě u sourozenců. Pro převážující většinu nemocných se však v rodině vhodný dárce nevyskytuje, a tak poslední nadějí je nalezení vhodného dárce – člověka, který se jako dobrovolník nechal zapsat do registru dárců kostní dřeně, a jehož transplantační znaky jsou co nejvíce shodné HLA znakům pacienta. Každý nový registrovaný do Českého národního registru dárců kostní dřeně zvyšuje nemocným šanci na život a uzdravení!

V Ústřední vojenské nemocnici - Vojenské fakultní nemocnici je pražské Dárcovské centrum Českého národního registru dárců kostní dřeně. Ročně přicházejí na Oddělení hematologie a krevní transfuze ÚVN stovky mladých lidí, kteří jsou rozhodnutí vstoupit do databáze Českého národního registru dárců dřeně. S lékařkou Oddělení hematologie a krevní transfuze ÚVN MUDr. Michaelou Kořánovou jsme hovořili o tom, co je nezbytné splňovat při vstupu do registru, jak registr probíhá, a také o tom, co lidi k zaregistrování motivuje.

rování motivuje.

Je to různé. Někteří přicházejí na základě vlastní zkušenosti z rodiny, kde se nepodařilo vhodného dárce nalézt, velmi silným motivem je pomoc druhým, mnozí zareagují na nějaké výzvy anebo příběh, který se dozví z médií. Zrovna před nedávnem jsme získali během jediného dne 50 nových potenciálních dárců kostní dřeně z jedné pardubické společnosti. A tam právě byl impulzem příběh z internetu o rodině, kde těžká nemoc postihla maminku malých dětí a jedinou šancí pro ni bylo najít vhodného dárce a transplantace kostní dřeně. Příběh si přečetla paní, která ve společnosti pracovala jako personalistka a sama se nedávno také stala matkou. Příběh ji oslovil, rozhodla se tedy pro vstup do registru. To ale paní Veronice nestačilo. Zнала personální složení společnosti, věděla, že tam pracují z velké části mladí lidé, a tak se rozhodla zorganizovat pro dobrovolníky z firmy možnost

zaregistrování do Českého národního registru dárců kostní dřeně, přes který oslovila Dárcovské centrum v ÚVN.

Do registru dárců kostní dřeně ale asi nemůže vstoupit každý, jaké jsou podmínky k zaevidování?

Kritérii pro vstup do registru, je věk mezi 18 – 35 lety (včetně), pochopitelně velmi dobrý zdravotní stav, nazatížený žádným závažným onemocněním v minulosti či dlouhodobým užíváním léků. A důležité je odhodlání, že pokud by byl vybrán jako vhodný dárce, je ochotný překonat jistě nepohodlí a věnovat čas potřebný pro darování dřeně.

Je to citlivé, přesto se zeptám, zda je nějaký rozdíl mezi dárce ženou a mužem?

Ideální dárce je zdravý mladý muž. Při otěhotnění může nastat imunizace organismu, podobné to je pak u každého člověka, jemuž je podána dárcovská krev. Dotaz na to, zda už byla žena těhotná, či

byla dárce někdy podaná krev, je součástí vstupního dotazníku. Ale tyto skutečnosti určitě nevylučují dárce z případného darování krvevorných buněk. Dalším plusem pro mužské pohlaví je jejich vyšší hmotnost. Při samotném odběru krvevorných buněk se totiž musí nasbírat určité množství buněk kostní dřeně, což se u mužů nasbírá snáze a rychleji. U žen to množství pak může být omezené kvůli váze. Každopádně platí, že nemůže dárce vážit pod 50 kg.

Vraťme se ke zdravotnímu stavu. V jakých případech není možné zájemce o vstup do databáze možných dárců kostní dřeně zaregistrovat?

Vyhodnocení zdravotního stavu a podmínka zdravého dárce je důležitá. O vstup do registru by neměli usilovat například lidé po prodělané léčbě zhoubného nádorového onemocnění, po transplantaci orgánů a tkání, s nemocemi srdce, cév, plic, kloubů a zažívacího traktu, které vyžadují trvalé užívání léků, dále po proděláné infekce přenosné krví, jako je HIV, žloutenka typu B, C, syfilis, lidé s cukrovkou závislí na užívání inzulínu či antidiabetik.

Takže třeba alergik je také vyloučený?

Ne zcela. Bývá akceptováno, pokud si léčí nějakou sezónní alergii, kdy si při problémech vezmou jednorázově například Zyrtec. Důležité je, že nemusí léky užívat pravidelně, nesmí to být trvalá léčba.

Pro vstup do registru je také věkové omezení. Znamená to, že by lidé od 36 let věku neměli do registru vstupovat?

Věkové omezení se týká vstupu, nikoli pak samotného dárce. Dárce by vždy měli být pokud možno co nejmladší, protože pak má transplantace větší šanci na úspěch. Vstupní vyšetření tkáňových znaků je poměrně nákladné, představuje 1500 Kč. Z ekonomických důvodů není možné hradit vyšetření všem, proto byla vymezena věková hranice. Vstoupí-li do registru mladý člověk, může v něm setrvat při stejných finančních nákladech na úvodní vyšetření desítky let. Pokud chtějí vstoupit do registru starší lidé, mohou, ale hradí si poplatek sami. Je u nich totiž daleko nižší pravděpodobnost, že budou k dárce využití. Cílem registru je mít co nejvíce dárců, ale dárců co nejvíce mladých a zdravých. Je to tak celosvětově.

Jak probíhá v ÚVN vyšetření při vstupu do registru?

Vše probíhá podobně jako u dárců krve nebo plazmy. Dobrovolník k nám může přijít každý všední den od 7 hod. do 10:30. Vyplní podrobný dotazník obsahující otázky na zdravotní stav. Je důležité vše zodpovědět podle skutečnosti, abychom mohli včas zachytit možná zdravotní rizika. Pak následuje osobní rozhovor s odborníkem, který posoudí jeho zdravotní stav. Samozřejmě je dostatek prostoru, aby se každý dopodrobna zeptal na pochybnosti, které s dárce může mít, na vše, co ho v tomto směru zajímá, co mu není jasné, např. jakým způsobem celé dárce probíhá a jaké jsou způsoby darování krvevorných buněk. Po absolvování pohovoru a podpisu vstupních formulářů dojde k odběru jedné zkumavky krve, což jsou 2 ml, určené k vyšetření transplantačních (HLA) znaků.

Žádné další vyšetření se v době registrace dárce již neprovádí?

Není potřeba. Pro prvotní vyhledání shodnosti mezi dárce a pacientem toto stačí. Další vyšetření, jako je určení krevní skupiny nebo vyšetření krve přenosných infekcí, se provádí, až když se dárce s pacientem shoduje v transplantačních znacích a je vybrán jako potenciální

dárce. Pak se také aktualizuje i zdravotní dotazník, protože zdravotní stav dárce se může během několika let změnit.

Neměl by člen registru jakékoli významné změny hlásit?

Určitě ano. Když dojde ke změně zdravotního stavu, je důležité tuto skutečnost nahlásit dárce centru. Tam vyhodnotí závažnost onemocnění, a zda není překážkou k dalšímu setrvávání v registru. Pořád musí platit to, že dárce musí být zcela zdravý. Důležité je ale také nahlášení veškerých změn kontaktních údajů, to aby se nám podařilo dárce sehnat, pokud by bylo třeba.

Několikrát zaznělo, že se dobrovolník vstupem do registru stává potenciálním dárce. Znamená to, že ačkoli je někdo v registru vedený, nemusí nikdy dřeň darovat?

Je to tak. Vstup do registru dobrovolných dárců je prvním, nejdůležitějším krokem, ale zdaleka ne všichni, kteří se zaregistrují, budou k darování dřeně využíváni. Ta pravděpodobnost není velká, ale přesto by mělo být rozhodnutí pevné. Každý registrovaný dárce má sice plné právo spolupráci kdykoliv odmítnout, a to i bez udání důvodu, přesto je vždy třeba myslet na to, že vystoupení z databáze může zmařit některému pacientovi naději na záchranu života.

text a foto: ÚVN

V Českém národním registru dárců dřeně bylo ke konci května 2017 registrováno 71 971 členů. V celém světě je v registrech zapsáno 30 021 578 potenciálních dárců. Úspěšnost nalezení dárce je v současné době asi pro 80% pacientů, pořád tedy 20% svého dárce nenajde.

Vše o dárce kostní dřeně naleznete na www.kostnidren.cz